YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (seitsemäs jaosto)

19 päivänä toukokuuta 2009 *

Asiassa C-166/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Amtsgericht Büdingen (Saksa) on esittänyt 10.4.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 18.4.2008, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

**Guido Weber**,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Ó Caoimh sekä tuomarit U. Lõhmus (esittelevä tuomari) ja A. Arabadjiev,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: J. Mazák,
kirjaaja: R. Grass,

päätettyään ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

**määräyksen**

1 Ennakkoratkaisukysymys koskee virallisesta elintarvikkeiden tarkastuksesta 14.6.1989 annetun neuvoston direktiivin 89/397/ETY (EYVL L 186, s. 23) 7 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosasiassa, jossa Weberiä, joka on Routhier Weber GmbH:n (jäljempänä Routhier Weber) toimitusjohtaja, syytetään siitä, että hän on pitänyt elintarviketta kaupan harhaanjohtavaa nimitystä käyttäen.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

*Yhteisön säännöstö*

Elintarvikkeiden valvonta

3 Virallisesta elintarvikkeiden valvonnasta säädettiin 31.12.2005 saakka direktiivillä 89/397.

4 Tämän direktiivin 13. perustelukappaleessa todetaan, että

”yritysten tulisi, vaikka niiden yhtäältä ei tulisi sallia vastustaa tarkastuksia, toisaalta saada turvatuksi lailliset oikeutensa, erityisesti oikeutensa valmistussalaisuuksiin ja oikeussuojaan”.

5 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tarkastukset on tehtävä

a) säännöllisesti;

b) silloin kun on otaksuttavissa, että direktiiviä ei ole noudatettu.

2. Tarkastukset on suoritettava tavalla, joka vastaa niiden tavoitteita.

3. Tarkastustoiminnan on katettava kaikki tuotannon, valmistuksen, yhteisön alueelle tapahtuvan tuonnin, jalostuksen, varastoinnin, kuljetuksen, jakelun ja kaupankäynnin vaiheet.

_ _”

6 Direktiivin 89/397 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tarkastuksen tulee muodostua yhdestä tai useammasta seuraavista toimenpiteistä sen mukaan kuin 6–9 artiklassa säädettyjen edellytysten mukaan on kunkin tutkimuksen osalta tarkoituksenmukaista:

1) katselmus,

2) näytteenotto ja analysointi,

– –”

7 Tämän direktiivin 6 artiklan mukaan

”1. Katselmuksen kohteita ovat

– –

d) valmiit tuotteet;

– –

h) elintarvikkeen merkinnät ja esillepano;

_ _”

8 Kyseisen direktiivin 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 6 artiklan 1 kohdan b–f alakohdassa luetelluista tuotteista voidaan ottaa näytteitä analysointia varten.

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että asianomaisilla on mahdollisuus hankkia asiassa vastanäyttöä.

2. Analyysit on suoritettava virallisissa tarkastuslaitoksissa.

Jäsenvaltiot voivat valtuuttaa muunkin tarkastuslaitoksen suorittamaan edellä tarkoitettuja analyysejä.”

9 Saman direktiivin 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos tarkastaja havaitsee tai epäilee säännöksistä poiketun, hänen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin.”

10 Direktiivin 89/397 12 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että tarkastuksen alaisilla niin luonnollisilla henkilöillä kuin oikeushenkilöillä on oikeussuojakeinot sellaisten toimenpiteiden varalta, joihin toimivaltainen viranomainen on tarkastusta varten ryhtynyt.

_ _”

Alkuperänimitys ”feta”

11 Ilmaisua ”feta” suojataan yhteisön oikeudessa alkuperänimityksenä. Se on kirjattu komission asetuksen (EY) N:o 1107/96 liitteen muuttamisesta nimityksen ”Feta” osalta 14.10.2002 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 1829/2002 (EYVL L 277, s. 10) maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperäni-

mitysten suojasta 14.7.1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2081/92 (EYVL L 208, s. 1) 6 artiklan 3 kohdassa säädettyyn rekisteriin.

12 Asetuksen N:o 2081/92 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jotta suojattua alkuperänimitystä (SAN) tai suojattua maantieteellistä merkintää (SMM) voidaan käyttää, maataloustuotteen tai elintarvikkeen on oltava eritelmän mukainen.

2. Eritelmässä on oltava vähintään:

– –

b) maataloustuotteen tai elintarvikkeen kuvaus, mukaan lukien tarvittaessa raaka-aineet ja tuotteen tai elintarvikkeen tärkeimmät fysikaaliset, kemialliset, mikrobiologiset ja/tai aistivaraiset ominaisuudet;

– –”

*Kansallinen säännöstö*

13 Elintarvike-, käyttötarvike- ja rehulain (Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä LFGB), 11 §:ssä, jonka otsikkona on ”Petollisten toimien torjumiseksi annetut säännökset”, säädetään seuraavaa:

”(1) Elintarviketta ei saa pitää elinkeinotoiminnassa kaupan käyttämällä sen osalta harhaanjohtavaa nimitystä, mainintaa tai esillepanoa tai mainostaa sitä yleensä tai yksittäistapauksessa harhaanjohtavilla kuvauksilla tai muilla väitteillä. Menettely on harhaanjohtavaa erityisesti, jos

1. elintarvikkeen yhteydessä käytetään sellaisia nimityksiä, mainintoja, esillepanoja, kuvauksia tai muita väitteitä, jotka ovat omiaan johtamaan harhaan, elintarvikkeen ominaisuuksista, erityisesti luonteesta, ominaispiirteistä, koostumuksesta, määrästä, säilyvyydestä, alkuperästä, lähtöpaikasta tai valmistamis- tai tuotantotavasta.

_ _”

14 LFGB:n 43 §:ssä, jonka otsikkona on ”Näyttöönotto”, säädetään seuraavaa:

”(1) Valvontaa suorittamaan määrätyt henkilöt ja kiireellisissä tapauksissa poliisiviranomaiset ovat oikeutettuja vaatimaan valvontaa varten otettavaksi tai ottamaan itse valitsemistaan kohteista näytteitä näytteenottotodistusta vastaan. Siltä osin kuin tämän lain nojalla annetuissa säännöksissä ei toisin määrätä, osa näytteestä, tai jos näytettä ei voida tarkastuksen tarkoitusta vaarantamatta jakaa ominaisuuksiltaan samanlaisiin osiin, samasta erästä ja saman valmistajan tuotteesta kuin se, josta näyte otettiin – sikäli kuin sellainen on saatavilla –, oleva toinen samantyyppinen kappale on jätettävä säilytettäväksi näytteenottopaikalle; valmistaja voi luopua vaatimasta näytteen säilytettäväksi jättämistä.

(2) Näytteenottopaikalle säilytettäväksi jätetyt näytteet on virallisesti suljettava tai sinetöitävä. Niihin on merkittävä näytteenottopäivämäärä ja päivämäärä, jonka jälkeen näytettä ei enää pidetä suljettuna tai sinetöitynä näytteenä.

(3) Sen, jonka säilytettäväksi näyte on jätetty ja joka ei ole valmistaja, on varastoitava näyte asianmukaisesti ja säilytettävä sitä siten ja toimitettava se valmistajan vaatimuksesta ja tämän kustannuksella ja vastuulla valmistajan määräämälle elintarvikelainsäädännön säännösten mukaisesti hyväksytylle yksityiselle asiantuntijalle tutkimusta varten.

– –”

15 LFGB:n 59 ja 60 § sisältävät rikosoikeudelliset säännökset ja hallinnollisia sakkoja koskeva säännökset. LFGB:n 59 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Joka

– –

7. 11 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen vastaisesti pitää elintarvikkeita kaupan käyttämällä niiden osalta harhaanjohtavaa nimitystä, mainintaa tai esillepanoa tai mainostaa niitä harhaanjohtavaa kuvausta tai väitettä käyttäen, on tuomittava vankeuteen enintään vuodeksi tai sakkoon.

– –”

**Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys**

16 Vechtan (Saksa) Amt für Veterinärwesen und Lebensmittelüberwachung (eläinelintarvikevalvontavirasto) otti 2.11.2005 sen maantieteellisellä toimivalta-alueella sijaitsevassa vähittäismyymälässä elintarvikenäytteen. Tuotteen pakkauksessa oli seuraava nimitys: ”Fresca d’Oro – Feta – original griechischer Schafskäse – aus Schaf- und

Ziegenmilch in Salzlake gereift" (Fresca d'Oro, Feta – aito kreikkalainen lampaanjuusto – tehty lampaanmaidosta ja vuohenmaidosta, kypsytetty suolavedessä).

17 Routhier Weber oli toiminut pääasiassa kysymyksessä olevan tuotteen maahantuojana sen Kreikasta Saksaan tapahtuvassa tuonnissa. Tuote oli tullut kyseiseen liikkeeseen ZHG Offenburgin ja Zentrale Gronaun kautta.

18 Fetajuuston suojatun alkuperänimityksen (SAN) tunnustamisesta 11.1.1994 tehdyn Kreikan maatalousministeriön päätöksen 313 025 1 §:n mukaan nimitys "feta" tunnustetaan suojatuksi alkuperänimitykseksi (SAN) suolavedessä olevalle valkoiselle juustolle, jota perinteisesti valmistetaan Kreikassa ja erityisesti tämän pykälän 2 momentissa mainituilla alueilla lampaanmaidosta tai lampaanmaidon ja vuohenmaidon sekoituksesta.

19 Pääasiassa kysymyksessä olevan näytteen tutkinut Niedersächsisches Landesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheitiin (Ala-Saksin osavaltion kuluttajansuoja- ja elintarviketurvallisuusvirasto) kuuluva Lebensmittelinstitut Braunschweig (Braunschweigin elintarvikelaboratorio) totesi, että näytteessä oli 21 prosentin (± 2 prosenttia) suuruinen lehmänmaito-osuus. Toteamisraja on 3 prosenttia. Se katsoi, että edellä mainittu nimitys oli LFGB:n 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla harhaanjohtava, ja antoi asiasta huomautuksen.

20 Valintamyymälän, jossa kyseinen näyte oli otettu, kylmätiloihin jätettiin näytteen ottamisen yhteydessä säilytettäväksi kaksoisnäyte. Pääasiassa kysymyksessä olevan tuotteen valmistajalle ja ZHG Offenburgille ei ilmoitettu tämän näytteen ottamisesta tai kaksoisnäytteen säilytettäväksi jättämisestä.

21 Myöskään Routhier Weberille, jonka nimi ei näy pääasiassa kysymyksessä olevan tuotteen etiketissä, ei ilmoitettu edellä mainitun näytteen ottamisesta tai kaksoisnäytteen olemassaolosta. Se sai tietää pääasiassa kysymyksessä olevan näytteen analyysistä ensimmäisen kerran 21.3.2006, siis lähes 3 kuukauden kuluttua vähimmäissäilyvyysajan päättymisestä. Näin ollen vastanäyttöä ei ollut enää mahdollista hankkia.

22 Staatsanwaltschaft Gießen (Gießenin virallinen syyttäjä) nosti Routhier Weberin toimitusjohtajaa Weberiä vastaan 22.12.2006 syytteen, jossa hän katsoi, että Weber oli pitänyt LFGB:n 11 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen vastaisesti elintarviketta kaupan harhaanjohtavaa nimitystä käyttäen, ja vaati, että asiassa oli aloitettava rikosoikeudenkäynnin pääkäsittely.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, voidaanko vastaaja, joka on pitänyt pääasiassa olevaa tuotetta kaupan, katsoa direktiivin 89/397 7 artiklassa tarkoitetuksi asianomaiseksi, ja jos voidaan, merkitseekö tämä sitä, että hänellä on oikeus vaatia kaksoisnäytteen tutkimista vastanäytön esittämistä varten.

24 Amtsgericht Büdingen päätti tällaisessa tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko – – direktiivin 89/397 7 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa tulkittava käsitteen ’asianomaiset’ osalta siten, että tällä ei tarkoiteta pelkästään valmistajaa, vaan myös elintarvikkeen markkinoijaa sikäli kuin tämä on määrä saattaa rikosoikeudelliseen tai hallinnollisia sakkoja koskevaan vastuuseen elintarvikkeen kunnon ja merkintöjen takia?”

**Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu**

25 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan silloin, jos ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä, yhteisöjen tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan koska tahansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä.

26 Tätä säännöstä on sovellettava tässä asiassa.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa tällä kysymyksellään pääasiallisesti selvittää, onko direktiivin 89/397 7 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitetuksi ”asianomaiseksi” on katsottava sellainen yhtiö, joka on tuonut maahan ja pitänyt sen jälkeen kaupan elintarviketta ja jonka toimitusjohtaja voidaan saattaa tästä tuotteesta vähittäismyymälässä otettujen näytteiden analyysin perusteella rikosoikeudelliseen tai hallinnollisia sakkoja koskevaan vastuuseen elintarvikkeen kunnon ja merkintöjen takia.

28 Tämän osalta on todettava aluksi, että jo tämän säännöksen sanamuodosta sinällään ilmenee, että kaikkien jäsenvaltioiden on annettava asianomaiselle toimijalle oikeus hankkia asiassa vastanäyttöä (asia C-276/01, Steffensen, tuomio 10.4.2003, Kok., s. I-3735, 42 kohta).

29 Nyt esillä olevassa asiassa tämän määräyksen 21 ja 22 kohdasta käy ilmi yhtäältä, että Routhier Weberille ei ollut ilmoitettu pääasiassa kysymyksessä olevasta näytteenotosta eikä toisen näytteen olemassaolosta, ja toisaalta, että tämän yhtiön toimitusjohtaja

asetettiin syytteeseen näiden tarkastustoimenpiteiden perusteella siitä, että hän oli pitänyt elintarviketta kaupan harhaanjohtavaa nimitystä käyttäen.

30 Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että vastanäytön tarkoituksena on turvata toimijoiden lailliset oikeudet ja erityisesti niiden oikeus oikeussuojaan sellaisten toimenpiteiden varalta, joihin tarkastusta varten on ryhdytty (em. asia Steffensen, tuomion 48 kohta).

31 Pääasiassa kysymyksessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa rikosoikeudellinen menettely on aloitettu vähittäismyymälässä otettujen näytteiden analyysitulosten perusteella henkilöä vastaan hänen sen ominaisuutensa vuoksi, että hän on elintarviketta maahantuovan yhtiön toimitusjohtaja, tätä yhtiötä on pidettävä direktiivin 7 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuna asianomaisena (ks. vastaavasti em. asia Steffensen, tuomion 49 kohta)

32 Tosin erona edellä mainittuun asiaan Steffensen tässä asiassa on kyse rikosoikeudellisesta menettelystä, eikä hallinnollisia sakkoja koskevasta menettelystä, eikä tässä asiassa ole kysymyksessä myöskään tuomioistuimeen tehty ”muutoksenhaku”, vaan asian välitön saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi syyttäjän esittämän syytteen johdosta. Vaikka kuitenkin direktiivin 89/397 10 artikla näyttää koskevan ensi tilassa hallinnollisluonteisia toimenpiteitä, edellä mainitusta tuomiosta käy ilmi – kuten Euroopan yhteisöjen komissio huomauttaa –, että jäsenvaltiot toimivat tämän direktiivin puitteissa myös silloin, kun ne toteuttavat elintarvikelainsäädännön noudattamisen repressiivisten toimenpiteiden avulla. Puolustautumisoikeuksilla, jotka konkretisoidaan direktiivin 7 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa, on erityinen merkitys rikosoikeudellisessa menettelyssä.

33 Sitä paitsi se, että kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa maahantuoja ei käy ilmi kyseisen tuotteen pakkausmerkinnöistä, ei ole esteenä vastanäytön hankkimista koskevan oikeuden käyttämiselle. Direktiivin 89/397 4 artiklan 3 kohdan sanamuodosta ja siinä olevasta niiden vaiheiden luettelosta,

joissa tarkastukset on suoritettava, käy ilmi, että hallinnolliset ja/tai repressiiviset toimenpiteet voivat koskea suurta määrää henkilöitä ja että näihin kuuluu sellaisia henkilöitä, joita ei mainita pakkausmerkinnöissä elintarvikkeita koskevan yhteisön lainsäädännön nojalla.

34 Edellä olevan perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 89/397 7 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitetuksi ”asianomaiseksi” on katsottava sellainen yhtiö, joka on tuonut maahan ja pitänyt sen jälkeen kaupan elintarviketta ja jonka toimitusjohtaja voidaan saattaa tästä tuotteesta vähittäismyymälässä otettujen näytteiden analyysin perusteella rikosoikeudelliseen tai hallinnollisia sakkoja koskevaan vastuuseen elintarvikkeen kunnon ja merkintöjen takia.

**Oikeudenkäyntikulut**

35 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on määrännyt seuraavaa:

**Virallisesta elintarvikkeiden tarkastuksesta 14.6.1989 annetun neuvoston direktiivin 89/397/ETY 7 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitetuksi ”asianomaiseksi” on katsottava sellainen yhtiö,**

**joka on tuonut maahan ja pitänyt sen jälkeen kaupan elintarviketta ja jonka toimitusjohtaja voidaan saattaa tästä tuotteesta vähittäismyymälässä otettujen näytteiden analyysin perusteella rikosoikeudelliseen tai hallinnollisia sakkoja koskevaan vastuuseen elintarvikkeen kunnon ja merkintöjen takia.**

Allekirjoitukset